

फ

फ a. Obvious, evident. **फः** 1 A high wind, stormy gale. -2 Yawning with the mouth wide open. -3 Fruitfulness. -4 An increaser. -5 The performance of a mystical rite (to propitiate Kubera's attendants). -6 Increasing, expanding. -7 Swelling. -8 Gain. **फा** 1 Useless or idle speech (n. also). -2 Heat. -3 Increase. -4 An increaser. **फम्** 1 An angry speech. -2 Blowing into, puffing up. -3 Bubbling, boiling.

फक्क् 1 P. (फक्कति, फक्कित) 1 To move slowly, go softly, glide, creep. -2 To act wrongly, behave ill. -3 To swell. -4 To have a preconceived opinion.

फक्कः A cripple.

फक्किका 1 A position, an argument to be proved, a thesis or assertion to be maintained; a grammatical proposition; फणिभाषितभाष्यफक्किका विषमा कुण्डलनामवापिता N. 2. 95. -2 A prejudice, preconceived opinion. -3 A sophistical argument, sophism. -7 A trick, fraud. -8 Logical exposition.

फक्किका *Alhagi Maurorum* (Mar. धमासा).

फक्की *Clerodendrum Siphonantus* (Mar. भारंग, धमासा).

फद् *ind.* An onomatopoetic word used mystically in uttering spells or incantations; अस्त्राय फद्; सविसर्गं फडन्तं तत्सर्वदिक्षु विनिर्दिशेत् Bhāg. 6. 8. 10.

फटः 1 The expanded hood of a snake (फटा also in this sense); निर्विषेणापि सर्पेण कर्तव्या महती फटा (फणा v. l.); विषं भवतु मा भूद् वा फटाटोपो भयंकरः Pt. 1. 204. -2 A tooth. -3 A rogue, cheat (कितव).

फडिङ्गा A cricket, locust or grasshopper.

फण् 1 P. (फणति, फणित) 1 To move, move about; रुरुजुर्भेजिरे फेणुर्बहुधा हरिराक्षसाः Bk. 14. 78. -2 To produce easily or without exertion; (this sense according to some belongs to the Caus. of फण्). -Caus. (फणयति) To skim, take off (the surface of a fluid.).

फणः, -णा [फण्-अच्] 1 The expanded hood of a cobra or any serpent; विप्रकृतः पन्नगः फणं (फणां) कुस्ते S. 6. 31; मणिभिः फणस्यैः R. 13. 12; Ku. 6. 68; वहति भुवनश्रेणिं शेषः फणाफलकस्थिताम् Bh. 2. 35. -2 The expanded side of the nostril, (also फणम् in this sense): -णः Ved Scum. -Comp. -**आटोपः** the expanded hood (v. l. for फटाटोप); Pt. 1. 204. -**करः** a serpent. -**धरः** 1 a serpent. -2 N. of Śiva. -**भरः** A serpent; L. D. B. -**भृत्** m. 1 a serpent. -2 the number 'nine' (there being nine chief Nāgas); also eight. -**मणिः** a jewel said to be found in the hood of a serpent; वसुधान्तनिःसृतमिवाहिपतेः पटलं फणामणिसहस्ररुचाम् Śi. 9. 25. -**मण्डलम्** the rounded body of a serpent; करालफणमण्डलम् R. 12. 98; तत्फणामण्डलो-दार्चिर्मणिद्योतितविग्रहम् 10. 7.

फण (णा) वत् m. A snake in general.

फणिन् m. [फणा अस्त्यस्य इनि] 1 A hooded serpent, serpent or snake in general; उद्विरतो यद्वरलं फणिनः पुष्पासि परिमलोद्गारैः Bv. 1. 12, 58; फणी मयूरस्य तले निषीदति R. 1. 13; R. 16. 17; Ku. 2. 21. -2 An epithet of Rāhu. -3 An epithet of Patañjali, the author of the Mahābhāṣya on Pāṇini's Sūtras; फणिभाषितभाष्यफक्किका N. 2. 95. -Comp. -**इन्द्रः, -ईश्वरः** 1 an epithet of the serpent-demon Śeṣa. -2 of Ananta, the lord of serpents. -3 of Patañjali. -**केस (स) रः** = नागकेशर. -**खेलः** a quail. -**तल्पगः** an epithet of Viṣṇu (who uses Śeṣa as his couch). -**पतिः** 1 an epithet of Śeṣa or of Vāsuki. -2 of Patañjali. -**प्रियः** wind. -**फेनः** opium. -**भाष्यम्** Mahābhāṣya (the commentary of Patañjali on Pāṇini's Sūtras). -**भुज्** m. 1 a peacock. -2 an epithet of Garuḍa. -**मुखम्** a kind of spade used by house-breakers; Dk. 2. 2. -**लता, -वल्ली** betel-pepper.

फणिका *Ficus Oppositifolia* (Mar. काळा उंबर, बोखाडा).

फणिकाराः N. of a people; cf. कर्णिकाराः.

फणिङ्गकः Marjoram.

फणिर्जकः A kind of aromatic herb; Mātāṅga L. 8. 8 (according to the commentator it is तुलसी-भेद, prob. Mar. श्वेतमरवा).

फण्डः The belly.

फल्कारिन् m. A bird.

फरम् A shield; cf. फलक.

फरुण्डः Green onion.

फरुबकम् 1 A betel-box. -2 Spittoon.

फर्फरायते Den. Ā. To glance about, dart to and fro, sparkle; गण्डूषजलमात्रेण शफरी फर्फरायते Udb.

फर्फरीकः The palm of the hand with the fingers extended; Uṇ. 4. 20. -**कम्** 1 A young shoot or branch. -2 Softness. -**का** A shoe.

फल् I. 1 P. (फलति, पफाल, अफालीत्, फलिष्यति, फलित) 1 To bear fruit, yield or produce fruit; नानाफलैः फलति कल्पलतेव भूमिः Bh. 2. 46; परोपकाराय दुमाः फलन्तिः Subhāṣ; विधातुर्व्यापारः फलतु च मनोज्ञश्च भवतु Māl. 1. 16; often used transitively in this sense; मौर्यस्यैव फलन्ति पश्य विविधश्रेयांसि मन्नीतयः Mu. 2. 16 'accomplish or bring about'; Śi. 2. 89. -2 To be fruitful, to be successful, to be fulfilled or accomplished, to succeed; कैकेयि कामाः फलिता-स्तवेति R. 13. 59; 15 78; यदा न फेळुः क्षणदाचराणाम् (मनोरथाः) Bk. 14. 113; 12. 66; नैवाकृतिः फलति नैव कुलं न शीलम् Bh. 2. 96, 116. -3 To result, produce results or consequences; फलितमस्माकं कपटप्रबन्धेन H. 1; फलितं नस्तर्हि